

LASTEN OSASTO

Nikolai ensimmäinen ja Nikolai toinen

(Jatk.)

Kun poika ei vastannut mitään, käski hän hänen seista kunnes tunti on loppuun kulunut ja huomattessaan, että minä ihmettelin vierellä istuvan toverini kanssa tuollaisia kysymyksiä, ilmoitti hän juhlallisesti, että minun on tänään jäätävä kello kuuteen laiskankäläksylle. Tuollaista rankaisua meillä käytettiin ainoastaan pojille ja niillekin vain tappelusta tai muusta yhä pahasta asiasta. Tuo oli kova isku minulle, mutta minä en itkenyt. Vähän ennen tunnin loputtua hän tuli luokseni ja kysyi: "Eikö teltä hävetä?" Ei. "Vastasin minä", sillä minä en tunne itseäni syylliseksi mistään." Pian oli tunti lopussa ja me lapset päästy painajaisesta. Välttämättä tytöt hakivat minua kuuntelemaan, kunka molemmat Nikolait väittelivät minusta ja Sashasta. Kuulin kuninka Nikolai toinen sanoi "Curtseva ei pääse luokalta, siitä minä olen varma ja samoin myös Port jää luokalle toiseksi vuodeksi, minä olen oppinut näitä asioita arvostelevaan jo heti ensi kerrasta."

* * *

Oli kulunut muutama viikko, ja taas olin jätetty laiskankäläksylle ja opettajan huoneessa oli sen johdosta kova riita. Pjotor Ivanovitsh löi nyrkkiä pöytään ja kiivastuneena sanoi: "Curtseva pääsee luokalta, sen saatte nähdä."

"Joo ei hän tyhmä ole vaan hän on niin kovin itsepälinen, ettei halua vastata kysymyksiini. Jumala on hänelle antanut hyvän lahjan, tarkkan muistin, mutta — Pjotor Ivanovitsh ei antanut hänen lopettaa lausetta. Keskeyttään sen hän sanoi: "Lähtekäämme yhdessä kysymään ja te näette että hän osaa kaiken, siitä olen varma, koska hän osaa tavallisesti kaikki läksynsä." Minä juoksin täyttä laukkaa luokkaani ja istuuduin hyvin hengästyneenä. He olivat heti jällessäni. Pjotor Ivanovitsh, vakavana, mutta vapaana, kuten hänen tapansa oli ja kysyi: "Minkä tähden et sinä vastaa isä Nikolain tekemäin kysymyksiä?" Kuullessani tuon rakkaan tyynen äänen, sain rohkeutta vastata avoimesti ja pelkäämättä.

"Isä Nikolai antaa meille kummallista kysymyksiä joihin me emme osaa vastata. Kuten esimerkiksi: "Mikä on suurinta ihmisessä?" Sitten hän saa minut aivan hajamieliseksi tuolla julmalla vaihtelullaan. Pjotor Ivanovitsh kuunteli sanani tarkoin ja sitten sanoi: "Näetkö nyt, te teette sellaisia kysymyksiä, joihin meidän koulun lapsia ei ole opetettu. Kysykää vain sitä, mitä heille on opetettu, niin he kyllä vastaavat. Äsken mainitunlaisiin kysymyksiin vaan voivat vastata ne, jotka käyvät konsistoriossa, ja hän selitti mitä hänen olisi kysyttävä. Isä Nikolai oli raivoissaan ja vakuutti, että Pietarissa ei yksikään lapsi pääsisi tuolla tapaa ja että näistä lapsista nähtävästi halutaan kasvattaa huonoja kristittyjä. Hän kohautti eteeni rinnalla riippuvan kultaisen ristin ja sanoi: "Katso tarkoin tähän, niin tulet huomaamaan mikä ihmisessä on suurinta." Minä katsoin ristiin, siinä oli Kristus ristinaulittuna. Mutta papin tekemä kysymys oli minulle vieläkin selittämätön. Keskenään kinastellen he molemmat poistulivat.

Kello oli jo pian kuusi ja minä istuin valmistavan luokan puolipimeässä lampun valossa ja seurasin vahtimestarin liikkeitä, joka oli lakaissut kaikki muut luokkahuoneet ja nyt siivoili tätä. Toisten lasten kotia mentyä, noin neljän seudussa, alkoi mielestäni käydä ikäväksi, minä itkin ensin, mutta sitten alkoi sydämessäni tuntua kova kalvava tuska, enkä olisi voinut itkeä, vaikka olisin tahtonutkin. Minulla oli paljon huolia, oli kuljettava pari kilometriä kotia, jossa minua odottivat monet askareet. Tämän lisäksi minulla oli nälkä, mutta kaikista eniten kiusasi minua se, että olin syyttömästi määrätty kärsimään sellaista häpeää, jota vallattomimmatkin pojat olivat vältäneet. Pjotor Ivanovitsh koulutuntien jälkeen oli mennyt konsistorioon, jossa hän opetti joksikin kirkon mieheksi (tuota vieläkin ihmetellen, sillä hän ei ollut missään eikä koskaan uskonnollinen). Luulen, että hänet ajoi tälle alalle se selkeä, kun konsistorio oli aivan naapurissamme ja hän toivoi sillä alalla ehkä ansaitsevasa parempaa palkkaa. Nyt oli hän palannut takaisin. Hän asui koulurakennuksessa. "Oletko taaskin täällä?" hän kysyi. Sitten käski hän vahtimestarin hakea hänen illallisen ja kutsui minut syömään kanssaan. Minä olin tavattoman nälkäinen, mutta kalmuus ja väärä syytös minua kohtaan painoivat mieltäni. Niin ollen kaksi hyvää lajia sisältävä illallinen jäi minulle kokonaan syömättä.

Kun olin vähän syönyt, menin luokkahuoneeseen takaisin ja istuuduin pulpetin ääreen odottamaan tuomariani. Pian hän saapuikin. Iso huone ja käytävä synkästi kalukivat hänen päättäväsistä ja kiivaista askeleistaan. Kaikesta työstä kalusta huolimatta kuulin korvissani sydämeni lyönnit. Hän taaskin katsoi kelloa. "Hm, kello on kymmentä vaille kuusi." Vielä saat istua kymmenen minuttia. Ja hän aukaisi mustan mekkonsa ja heittäen jalkansa toisen päälle istuutui pulpetille vastapäätä minua. "Et edes itke! Tavattoman kova on sisu." Ja nuo hänen sanansa tekivät minut todellakin kovaksi, jos sillä hetkellä minua olisi vitsalla lyöty, niin en ainakaan olisi hänelle suonut sitä iloa että hän olisi nähnyt kyneleeni. "Kuninka häpeä on istua myöhäseen rangaistavana." Hän tutki minua tuolla ikeällä katseellaan ja saamatta vastaustani, meni ja sammutti yhden lampuista. Huone tuli kokonaan hämäräksi ja karmailta alkoi tuntua minusta tuon jumi murin läheisyydessä. Nyt kajahti kirkon kellot. Iltaessu oli alkamaisillaan. Hän oli sinne menossa. Isä Nikolai hypähti ylös tehdin ristinmerkin ja kysyi: "Joko osaat läksysi?" "Olen ne aina osannut", vastasin päättäväisesti, lisäksi: "mutta te kysytte kaikkia kiertoteitse, minä en voi sellaisiin vastata." Olin niin kiivaasti saanut isä Nikolain käytöksestä, että se antoi minulle rohkeuden vastata noin ja se tapahtui aivan ajattamattani. Taas löivät kirkon kellot. Isä Nikolai hartaasti risti itsensä kolmasti ja kysyi minulta: "Ettekö halua tehdä samoin?" Sehän on jokaisen kristityn pyhä asia. Mutta minä selosin jäykkänä, nyt tuntien että tuleva rangaistus on hyvin ansaittua.

Isä Nikolai oli raivoissaan, hän al-

koi kävelemään edestakaisin, hänen askeltensa pauke kajahteli suuressa huoneessa ja käytävän päässä olevasta kolmannen luokan huoneesta kuuluu kaiku toistavan niitä. Hänen mustat silmänsä säihkyivät ja minua alkoi pelottaa... Samalla kuulin Pjotor Ivanovitshin oven aukenevan. Hän oli nähtävästi kuunnellut koko ajan meitä. Nyt hän kiirehti luoksemme täyttä kiirettä ja oli myöskin niin kiukkuisen näköinen, että luulin tehneeni jo viimeisen pahan työn. Kun isä Nikolai huomasi hänen tulevan alkoi hän hämmentyneenä, hiljennetyllä äänellä nuhtelevaan: "Itsepäisyys on yksi suurimmista synneistä, se olisi voitettava, ennenkuin perkele saa vallan kokonaan. silloin parannus on jo myöhäistä... Lapsen tulee olla nöyrä niin opetti Kristus..."

— Millä oikeudella te pidätte lapsia näin myöhään rangaistuksen alaisena?, kysyi jyrisevällä äänellä Pjotor Ivanovitsh.

Minulla on täysi valta rangaista noin itsepäisiä lapsia ja tämä näkyykin olevan oikein erikoinen tässä tavassa... Hän alkoi sanoa vielä jotain, mutta Pjotor Ivanovitsh keskeytti hänet. Hän oli kalpea kasvoiltaan ja hänen poskilihaksensa värähtelivät. Minusta näytti, että hänen kasvonsa olivat turvonneet äkkiä. — Mene kotia, sanoi hän minulle, ja minä totteilin. Pukiessani alakerrassa, kuulin hänen sanovan isä Nikolaille: "Tämä täytyy tulla kouluhallinnon tietoon." Sitten en ymmärtänyt mitään, he kumpikin puhuivat yntäaikaa, nähtävästi riitelivät. Tultuani kadulle, tunsin kauheaa häpeää. Jokainen vastaan tulija näytti minusta katsovan ivallisesti ja säälien. Kurkussani tunsin jonkin kovan esineen kuristavan, ja vaikka kuinka koitin laivota sitä alas, se vaan pakotti lakkaamatta. Päästäkseni pois koulun seutuvalta, läksin juoksemaan, ja väsyneenä vihdoin kokonaan seisahduin. Silloin katkera itku valtasi minut ja minä itkin ääneen nyyhkyttäen alakadulla erään talon rannussa. Itku hepoitti katkeaa tunnetta, ja kova pala kurkustani vähitellen hävisi. Mutta tämä ei ollut minulle eikä Sasha Portsilje viimeinen rangaistus isä Nikolain taholta. Hän nähtävästi vihosi meitä jostakin käsittämättömästä syytä. Sama tapahtui vielä viidenneellä luokalla ollessani. Ja hän koitti kaikkensa tutkinnollakin, että olisimme jääneet toiseksi vuodeksi, ettei olisi päätetty koulu, mutta siinä hän ei onnistunut, vaikka oli arvostelussaan merkinnyt minullekin puolta vähemmät numerot kun toiset opettajat. Minä päätin koulun, mutta isä "Nikolai toinen" sai osakseen minne koko koululasten ja opettajien vihan ja ylenkatseen ukkullatulla ja epärehellisellä luonteellaan ja julmalla käytöksellään oppilaitaan kohtaan.—K. S.

OHRANA

Se liikkuu hilpien yön pimeydessä. Se vaanii saalista kaduilla ja kujilla. Se kulkee siellä missä on koolia työtätekevää kansaa. Sen korvat tarkkaavat siikenöivän agitaattorin puheita tai väsyneen, nälkäisen raatan sanoja. Se punoo juonia, se urkkii, se kurkkii, se uhreja vaanii.

Se saapuu yön tullessa työläisen matalaan majaan. Se tunkeutuu ainoan huoneeseen. Heriävät lapset sen nostamaan meteliin, herää vaimo, herää mies... Alkaa tarkastus. Kaikki pannaan sekaisin nurin. Laatikot temmataan palkoiltaan, sänkyvaatteet

Lasten kasvattajille

Säästäkää nuo pienet vesat, älkää niitä myrkyttäkö! Älkää orjan oppianne niiden syömiin tyrkyttäkö!

Eihän saisi nuori polvi orjamaisen nöyräks' tulla; siitä kyllin kärsimystä ompi, vanha suku sulla.

Säästäkää ne, miksi? — Siksi, että noudis terve kansa, joka auttais' ihmiskunnan vapauteen sorrostansa.

Luokaa heihin sankarmieltä hyvän opetusta suokaa! kasvattajat, heistä luokaa, suku suurempi itseänne.

M. Rutanen.

sängyistä, taulut seiniltä... Ohrana hakee, etsii...

— Mies! kengät jalkaan, vaatteet päälle... Nyt lähdetään!

Mies säpsähtää. Vaimo parahtaa...

Puhkeaa kyyneliin. Lapset itkevät...

— Minne viette hänet, huudahtaa vaimo särkyneesti.

— Hitjaa akka! Se ei kuulu sinulle, vastaan viltan rämettämä ääni.

Mies pukeutuu. Silmissä on uhmaa. Posket värähtelevät omituisesti. Häneen koskee lasten itku...

— Älkää itkekö... Ei isä kauaksi mene... Isä tulee pian takaisin... hän johduttaa.

Ohrana kokoa papereita, kirjoja ja valokuvia kasaan, käärii ne sanomalehteen. Mieskin on pukeutunut. Hän seisoo työvaatteissaan, konepajamiehen overhaalareissa, ja katselee vaimoan, lapsiaan. Vaimon silmissä on kyneleet. Mutta hän ei puhu mitään. Silmissä palaa ylpeys, proletaarinainen ylpeys. Hän puhuu katseellaan miehellensä:

— Minä kärsin, kestäen... Ole, ystävä luja... Ole mies!

Mies ymmärtää. Hän astuu vaimonsa luokse. Kietoo kätensä hänen ympärilleen ja lausuu hiljaa:

— Hyvästi... Hyvästi kenties ainaaksi... Koeta kasvattaa lapsiä ihmisä.

— Nyt lähdetään, kuuluu viinabasson ääni.

Mies puristaa vielä kerran vaimonsa kättä ja sitten he astuvat ulos pimeyteen... Ulkona ulvoo tuuli, syys-tuuli...

Synkännäköinen, kivistä rakennettu kaupungintalo, ohranan majoitus-paikka, on saanut jälleen uuden uhrin. Sinne he yön pimeydessä katoavat.

Seuraavana aamuna kuuluu työpaikoilla, köyhälistön asumissa kortteleissa hillitty, pelonalainen kuiskaus: — Ohrana on vanginnut yöllä...

Ihmiset vaikenevat... Vanhat huokaavat, nuoret vannovat, kiroavat... Kädet puristautuvat nyrkkiin. Silmissä leimuaa viha—R—lutio.

"Mahdotonta? Älkää koskaan lausuko minulle tuota inhottavaa sanaa!"—Mirabeau

"Taito on paljoa enemmän periaatteiden tuntemisessa kuin niiden soveltamisessa: niiden kertominen tyhmyyrellä on sama kuin antaisi parhaiten apinan käsiin."—Balsac.

Uudista Toverittaren tilauksesi ajoissa, ettei keskeytystä tapahdu.